

Jaarverslag 2023

Levend Erfgoed

Fotografie; Ton van Zeijl (Van Zeijl Photo Design)

Inleiding voorzitter

Het is weer voorbij, Open Monumentendag 2023.

Helaas heb ik door gezondheidsproblemen de opening en het weekend van de OMD niet meegemaakt.

Maar ik weet dat er wederom veel werk is verzet door iedereen om alles weer goed te laten verlopen bij de monumenten. De gemeente Westland mag er heel trots op zijn dat er zoveel mensen zijn die het Westland met alle historie en monumenten op de kaart hebben weten te zetten! Mensen die zo gepassioneerd zijn over het monument waar zij vrijwilligerswerk doen of een bijzondere band mee hebben.

Er waren weer genoeg activiteiten voor jong en oud.

In tegenstelling tot verleden jaar hadden de weergoden ons stralend weer beloofd. Misschien was het wel té goed, want het was heel warm. Helaas hebben we hierdoor iets minder bezoekers mogen ontvangen dan in 2022. Het is echt Nederlands om het weer overal de schuld van te geven, maar het mooie weer moet hier de oorzaak van zijn geweest. Zeker omdat we dit jaar meer publiciteit aan Open Monumentendag hebben gegeven. Er zijn op tv een aantal monumenten uitgelicht. Daarnaast was het ook erg leuk dat er diverse vrijwilligers geïnterviewd zijn op de radio over de monumenten. Ook hebben we dit jaar billboards in het Westland geplaatst. Komend jaar gaan we met elkaar bezien hoe we de krant beter kunnen benutten. Dit jaar hebben we geëxperimenteerd met een kortere flyer, en een uitgebreidere pagina in de krant. Dat leverde nog niet de gewenste uitkomst op, dus daar richten we ons komend jaar op. Wel ben ik blij dat de sociale media gelanceerd zijn; bezoek onze Facebook en Instagram!

Dit jaar heeft het bestuur evaluatieformulieren gestuurd om te kijken wat er verbeterd kan worden maar ook zeker wat er goed is gegaan.

We hopen dat we de komende jaren weer op u kunnen rekenen om dit weer een goed evenement te laten worden en te laten zien wat we hier in het Westland hebben. In 2024 is open monumenten dag op zaterdag 14 en zondag 15 september. Ik kijk nu al uit naar een mooie OMD 2024 en een hele fijne samenwerking met alle vrijwilligers die het Westland rijk is.

Namens het bestuur,

Gerard Witkamp

Bestuur 2023

Per 21 juni 2023 heeft Rozemarijn Noordam het bestuur verder versterkt en de functie van PR en communicatie versterkt samen met Sanne Riezebos. Met Gerard Witkamp (voorzitter), Evert van Beek (penningmeester) en Wouter Loots (secretaris) is het bestuur nu uitgebreid naar vijf personen.

In 2023 heeft het bestuur in deze samenstelling formeel zeven keer vergaderd. Het bestuur steunt voor de planning en uitvoering van de Open Monumentendagen en de Klassendag volledig op de comités in de kernen De Lier, 's--Gravenzande/Heenweg, Monster/Ter Heijde, Naaldwijk, Maasdijk, Honselersdijk, Poeldijk en Wateringen/Kwintsheul. Deze comités worden vertegenwoordigd door kernvertegenwoordigers. Het bestuur heeft met hen in 2023 zes keer vergaderd in het Gemeentehuis in Naaldwijk.

De bestuursleden ontvangen voor hun werkzaamheden voor de stichting geen vergoeding. Wel krijgen zij een vaste kostenvergoeding van €50,- tot €100 (secretaris) voor kleine kosten. Daarnaast kunnen zij eventueel voor de stichting betaalde kosten declareren. Hiervoor moet een factuur en betaalbewijs worden ingediend bij de penningmeester. Na goedkeuring van het bestuur worden de gemaakte kosten terugbetaald.

Gegevens

Stichting Monumentaal Westland

Wilgenhove 36

2295 RB Kwintsheul

Site : www.monumentaalwestland.nl

E-mail: monumentaal.westland@gmail.com

Opgericht : 1 mei 2014

Tel. : 0174 295436 Mob. 06 2300 5668

Bankrekening : NL 51 RABO 0188 2467 46

KvK : 60828765

ANBI cultureel: RSIN 85407786

www.facebook.com/monumentaalwestland

www.instagram.com/monumentaalwestland

Klassendag

De Lier

Een school, de Prins Willem Alexanderschool, had zich aangemeld voor de klassendag op 8 september 2023. De Mauritschool, die doorgaans ook meedoet met de klassendag had zich afgemeld, omdat zij een jubileumweek hadden. Er kwamen 23 kinderen.

Het thema was "Als monumenten konden praten." Levend erfgoed.

Om 9 uur zaten de kinderen startklaar in de kerk. Wij hebben eerst een korte uitleg gegeven over de Dom en monumenten in het algemeen. Daarna zijn de kinderen verdeeld in twee groepen. Door een communicatiestoornis waren er dit jaar geen ouders bij. Wij moesten bijspringen om alles in goede banen te leiden. Groep 1 ging aan de slag met het schilderen van de Domtoren. Nadat zij erop gewezen waren dat de toren behoorlijk scheef staat en dat hij uit drie delen bestaat werd de verfkwast met veel enthousiasme opgepakt. Groep 2 ging met de leerkracht naar de Hoofdstraat waar zij een puzzelopdracht moesten oplossen. Met behulp van vragen en acht historische foto's gingen de kinderen op zoek naar deze plekken. Bij elk monument konden ze een gedeelte van een woord vinden. Hiermee kon de zin: "Wij zoeken Lierse Monumenten," gemaakt worden.

Om 10.15 was het tijd voor een hapje en een drankje.

Daarna kreeg de eerste groep een rondleiding door de kerk. Onze trouwe gidsen meneer Kees Boekestein en mevrouw Gre Varekamp vertelden verhalen over de historie van de kerk. Bedankt dat jullie elk jaar de kinderen zo weten te boeien met het verleden.

Dit jaar hadden we bij het schaatsmuseum een memoriespel en een aantal schaatsen geleend. Dit spel over de geschiedenis van de schaats met veel actie sprak de kinderen erg aan.

Het was een leuke en leerzame ochtend voor iedereen.

Monster

De Openbare Willemsschool heeft deelgenomen aan de klassendag en zij hebben met de groepen 7 en 8 een bezoek gebracht aan **de bunkers in 's-Gravenzande** achter de Intratuin. De leerlingen waren enthousiast en onder de indruk van het verhaal en de accommodaties van de bunkers. Daarna zijn de groepen verwelkomd in de **NH Kerk Ter Heijde**. De vrijwilligers wisten een interessant verhaal te presenteren over de geschiedenis van deze mooie kerk. De leerkrachten en leerlingen van de school kijken met tevredenheid terug op een geslaagde klassendag.

Honselersdijk

Bij gebrek aan voldoende monumenten in Wateringen en Kwintsheul, gingen twee groepen 7 van de Mariaschool langs bij het **Westlands Museum**. De kinderen werden verrast op een quiz, waarna een zoekopdracht volgde in de expositieruimte. De tuin werd ook aangedaan: houten tomaten hobbelen, balanceren op plukstelten en potjes persen in de kas. Het spannendste van alles was natuurlijk het op het juiste moment op de knop drukken in de veiling.

Kwintsheul

Sint Andreaskerk De kerk kreeg twee groepen 7 langs van de Andreashof. Deze waren geïnteresseerd en bezig met het monument. Door het mooie weer hadden de kinderen luchtig schoeisel aan zoals sandalen of slippers. In verband met het beklimmen van de toren was dit niet handig. Volgend jaar moet dit punt met de school van tevoren worden besproken.

Gemaal Oude & Nieuwe Broekpolder De Kyckert kwam met twee groepen 7 naar het gemaal. Ze kwamen op de fiets waarbij een ouder de kinderen op de scooter begeleidde. Bij het gemaal aangekomen, moesten ze het talud af. Daarbij werd niet afgestapt en dat ging maar net goed. Volgend jaar moet de school vooraf op deze situatie worden gewezen. Het was vleiend te horen dat de leerkrachten de uitleg een mooie basis vonden om er verder aandacht aan te besteden in de lessen.

Poeldijk

Voor het eerst heeft Poeldijk geen klassendag georganiseerd. Jan van Paassen heeft in het voorjaar een brief met een conceptprogramma aan de scholen gestuurd die de afgelopen jaren wel meededen en zij gaven aan op dit moment dat het niet aansloot bij het programma dat ze nu hebben en heel veel keus hebben uit extra's. Deze keer is niet gekozen voor de Klassendag van Open Monumentendag. Jan van Paassen heeft ze daarna verwezen naar de website van de Nationale Open Monumentendag waar hernieuwd materiaal speciaal voor scholen op te vinden is. Komend jaar bieden we opnieuw een concept programma aan en wachten we weer de reacties van de scholen af.

Wateringen

Hervormde Kerk op het Plein

Er kwamen twee groepen 7 van de Pieter van der Plasschool op bezoek. Het is indrukwekkend hoe kinderen alles opnemen en bespreken met elkaar.

Hofboerderij

Twee groepen 7 van de Sint Jozefschool kwamen langs. Het programma was hetzelfde als voorgaande jaren: presentatie over de geschiedenis, rondleiding binnen, rondleiding buiten. Maar gezien de leuke reacties die er kwamen, is dit voor niemand een probleem.

Bij de Hofboerderij in Wateringen worden de kinderen eerst getraceerd op een presentatie.

De kinderen horen buiten het verhaal aan over de wagenshuur naast de Hofboerderij in Wateringen.

Sint Jan de Doperkerk

Het Sint Jan de Doper complex kreeg drie groepen 7 (76 leerlingen) van de Hofvilla langs, met tussenpozen van vijf kwartier. Ondanks de zomerse temperaturen waren de kinderen zeer geïnteresseerd en is er eigenlijk zoals altijd tijd te kort. Onder andere de kersschatten uit de kluis en de kluis zelf kregen veel aandacht. Een opmerkelijke vraag was: Waar zijn die (kniel) kussentjes voor? De kinderen mochten daarom de knielkussentjes zelf uitproberen.

Open Monumentendag(en)

Opening 7 september

Open Monumentendag Westland 2023 werd op donderdag 7 september feestelijk geopend in Boerderij De Vlietwoning te Naaldwijk. Deze krukhuisboerderij is ruim 600 jaar oud en daarmee de oudste nog bestaande boerderij van het Westland. Na een grote brand in 2009 is het pand nu met de modernste hedendaagse technieken teruggebracht in de oude stijl, en doet nu dienst als ontmoetingsplaats. Na een welkomstwoord door Wouter Loots (secretaris van Stichting Monumentaal Westland) en een toelichting op de Stichting Boerderij De Vlietwoning door Theo Koot (voorzitter), werd de Open Monumentendag officieel geopend door wethouder Carlieke van Staalduinen met overhandiging van de sleutel aan dhr. Loots.

Na deze formaliteiten trad theatergroep “De Plankeniers” op met het historische theaterstuk “Als de muren konden praten”, speciaal voor deze gelegenheid geschreven door Corrie Stolk (kernvertegenwoordiger Naaldwijk). De Plankeniers namen aanwezigen mee terug in de tijd om o.a. van Gré Ruigrok-Koot – de in 2022 overleden laatste boerin van De Vlietwoning – te horen wat de boerderij door de eeuwen heen voor mensen heeft betekend. De avond werd afgesloten onder genot van een borrel en hapjes.

Foto's Jan van Rossum

De Lier

Ondanks hoge temperaturen op monumentendag was het aantal bezoekers in **de Dom** goed. We telden er 193.

Om 10.30 opende het Muziekcollectief de Free-Birds monumentendag. Zij zongen met enthousiasme verschillende liederen, die tot het cultureel erfgoed behoren. Denk aan Hey Jude van de Beatles. Een groot aantal bezoekers kwam luisteren naar deze aangename muziek. Vanaf 12.30 was er twee keer een optreden van het klarinetensemble “de Phoenix”. Zes muzikanten bespeelden de basklarinet, de besklarinet en de esklarinet. Een uniek ensemble met drie soorten klarinet met ieder een uniek eigen geluid. Er werd genoten van de mooie muziek in de sfeervolle omgeving van de Dom.

Na elk concert konden bezoekers een kopje koffie drinken, dat verzorgd werd door vrijwilligers van de Dom. Dank daarvoor. De torens, die de kinderen op vrijdag geschilderd hadden, werden volop bekeken. Het schaatsmuseum had wat schaatsen en een spel uitgeleend. Voor alle vrijwilligers was er een twaalfuurtje.

De Domtoren werd van 10.00 tot 16.00 beklommen. 214 mensen zijn naar boven geweest en hebben van het uitzicht kunnen genieten. Ondanks de hitte heeft Leo Boekesteijn alle klimmers de hele dag boven op de toren ontvangen. Samen met Simon van Swieten en de Westlandse raadsleden zijn ze onmisbaar op deze dag.

De Timmerwerf en de Zeven Gaten waren ook te bezoeken. In de Timmerwerf exposeerden Lierse Amateur kunstenaars met een mooie mix van schilderijen, fotografie, keramiek en houtwerk. Hier kwamen 121 mensen een kijkje nemen. De Zeven gaten kon je bezoeken met een boot vanaf het gemaal in Kwintsheul. Veel mensen vonden het de moeite waard om in de boot te stappen.

's-Gravenzande en Heenweg

1. Het kinderprogramma "ontdektocht met draak DO"

Kinderopvang Okidoki heeft m.m.v. kunstenares Masja Pakvis en in samenwerking met Cultuurweb dit programma tussen 10.00 en 16.00 uur in 's-Gravenzande georganiseerd. Er zijn rond de 100 kinderen langsgekomen. Er waren verschillende activiteiten zoals:

Bouw met lego of kapla de oude dorpskerk na

De oude dorpskerk met de toren van 90 meter. Het verhaal stond op het paneel maar de kinderen werden ook uitgenodigd om in de dorpskerk naar de oude maquette te komen kijken. In de voormalige Etos konden kinderen de kerk nabouwen.

De Westlandse Stoomtram

Voor ouders en kinderen een totaal onbekend onderwerp. Ouderen weten iets. Jonge ouders en kinderen niet. Met houten rails werd de stoomtram nagebouwd.

Wapen van 's-Gravenzande en betekenissen

Voor peuters maar voor oudere kinderen de uitleg van de figuren in de wapenschilden. En dan bedenken wat jezelf voor wapenschild wilt hebben en deze maken. Gesprekken met (groot)ouders die zelf een familiewapen hebben en de betekenis hiervan.

Leer schrijven op een lei met krijt of griffel en op papier met kroontjespen of ganzenveer

Jong en oud heeft de ganzenveer, lei en kroontjespen uitgeprobeerd. Met wisselend succes. Gelukkig waren er inktlappen die de grootouders nog herkenden. Niet raar pas in de jaren 60 kwam de vulpen en balpoint.

Boekfiets met interactief voorleesverhaal Do zoekt vrienden

Melanie de Okidoki Boekfietser las met veel enthousiasme het boek van DO voor.

Poffertjes eten bij de Molen van Maat

Tussen 11 en 15 uur konden kinderen poffertjes eten bij de molen van Maat. Natuurlijk was de molen te bezichtigen en vertelde de podcast een verhaal over de molen.

Kinderpodcast

Het thema 2023 "Als monumenten konden praten" heeft gestalte gekregen door een verhaal te kunnen beluisteren bij verschillende monumenten in 's-Gravenzande. De kinderen van de BSO Okidoki hebben met veel plezier 5 podcasts gemaakt over elk monument. Deze podcast staat op YouTube en is daardoor samen met de plattegrond ook na 9 september beschikbaar voor iedereen.

2. De monumenten in 's-Gravenzande en Heenweg:

Onderstaand volgen korte stukjes tekst die door de monumenten zelf zijn aangeleverd. Van enkele monumenten is geen informatie voorhanden.

Het museum aan Langestraat 5 van Ruud Heus was open. Het woonhuis stamt uit de 18e eeuw, het museum zit aan zijn woonhuis vast, dus bezoekers moeten via het woonhuis gedeelte naar het museum. Er worden allemaal voorwerpen getoond, die bij opgravingen in 's-Gravenzande zijn gevonden. Ruud restaureert alle gevonden voorwerpen zelf. 65 volwassenen en kinderen hebben het museum bezocht.

De Uniekerk had dit jaar een "gewaagd" programma voor de Open Monumentendag. 's Morgens was er een optreden van "Small world dance centre". Een groep van 60 jonge meiden gaf in kleine groepjes twee voorstellingen. Zij hadden allemaal hun ouders, broertjes en zusjes en opa's en oma's meegebracht. 's Middags waren er twee concerten van de vertrouwde Westland Brass. In de pauzes bespeelde Huib den Boer het orgel. Aan het eind van de middag stond de teller op 191 bezoekers!

Alweer voor de vierde maal was **het trapgevelhuisje aan Marktplaats 10** te bezichtigen voor belangstellenden, die meer wilden weten over dit rijksmonument. Evenals de vorige jaren hadden de vrijwilligers een tentoonstelling ingericht. Dit jaar met originele documenten, die een relatie hadden met het rampjaar 1672 en eeuwenoude boeken, oudste uit 1758. Kinderen die geïnteresseerd waren, mochten een origineel document uit dat jaar meenemen. Ook was het voor veel bezoekers bijzonder om de eeuwenoude boeken te mogen aanraken en in te zien. Het is jammer dat we het dit jaar met minder bezoekers moesten doen. Waarschijnlijk is dit te wijten aan te weinig aandacht hiervoor in de media.

Tijdens de Open Monumentendag 2023 heeft men in de **Dorpskerk** 89 bezoekers ontvangen. Om de oude verhalen kracht bij te kunnen zetten werd gebruik gemaakt van een maquette van de oude kerk, die door het Westlands

museum in bruikleen werd afgestaan. Tijdens de openstelling werden permanent beelden van oud 's Gravenzande op de beamer vertoond. Wij kunnen terugzien op een geslaagde Open Monumentendag.

Voor **het Lambertuskerkje** was ondanks de warmte op beide dagen in het weekend goede belangstelling voor de lezingen over de historie van het St. Lambertuskerkje en optredens van Babette Zwinkels, kinderactiviteiten en demonstraties van oude ambachten in de schaduwrijke bostuin.

Korenmolen 'Molen van Maat' was de gehele zaterdag geopend voor publiek. De bedoeling was dat kennis gemaakt kon worden met het malen. Echter, door het gebrek aan wind kon er niet worden gemalen. Natuurlijk ging de verkoop van ambachtelijk gemalen meel wel gewoon door. Op het pleintje naast de molen stond in samenwerking met Okidoki voor het tweede jaar een poffertjeskraam opgesteld. Dat was opnieuw een groot succes. Veel kinderen genoten samen met hun papa's, mama's, opa's en oma's van deze lekkernij. Ca. 150 personen hebben zaterdag de molen bezocht.

Kwintsheul

Sint Andreaskerk De kerk kreeg hetzelfde aantal bezoekers als verleden jaar: 80. Het motto dat daarbij wordt gehanteerd is: Focus op de kwaliteit van het monument en niet op de kwantiteit. Veel mensen kwamen niet gericht naar de kerk, maar waren toevallige passanten. Er was veel interesse voor het beklimmen van de toren. Men denkt er aan om volgend jaar de toren op gezette tijden te laten beklimmen.

Sonnehoeck Er kwamen 270 bezoekers een kijkje nemen. Ook hier waren veel toevallige passanten, mensen die nog niet eerder waren geweest. Net als voorgaande jaren voer er een boot tussen Sonnehoeck en de Bartholomeuskerk in Poeldijk. De leukste vraag van de dag: Zijn die druiven voor druivenijs?

Gemaal Oude & Nieuwe Broekpolder Het gemaal kreeg te maken met 80 bezoekers. Dit is deels te danken aan het feit dat hier ook de opstap voor de boot naar de Groeneveldse molen en de Zeven Gaten was. Deze constructie is voor deze monumenten een win-win-win situatie. Het was wel jammer dat de lunch die besteld was, nooit werd bezorgd.

Marktschipperswoning Dit monument deed voor het eerst mee en de bezoekers moesten zich vooraf aanmelden. Er kwamen 41 bezoekers op af, die werden verdeeld over vijf rondleidingen. Er was een rondleiding in en om het huis en een over de geschiedenis van de kavel. Na de rondleiding werden de mensen getrakteerd op thee, koffie of fris op een van de heerlijke plekjes bij het huis. Eigenaar/gids Cees: "Het is erg goed verlopen. Ik heb me kostelijk geamuseerd met die verbaasde gezichten en die uiteenlopende vragen. De rondleidingen duurden daardoor vaker 60 minuten in plaats van de geplande 30. En natuurlijk de zeer positieve reacties aan het eind...!"

De Zeven Gaten Om kwart voor tien stonden de eerste belangstellenden al klaar. Totaal hebben er ongeveer 50 mensen dit monument bezocht. Bij het instappen op de boot ontstond er een probleem: de kade was zo'n 35 cm verhoogd. Dit bemoeilijkte de instap en daar kwam bij dat de grond nog rul was. Er waren voor het eerst stoelen aan boord, er was voor het eerst een luifel over de boot gezet en er was voor het eerst een versterker met microfoon. Dit was drie keer een schot in de roos. Er waren meer kinderen dan andere jaren wat leidde tot de gedachte om volgend jaar een reisbingo in elkaar te zetten. De Groeneveldse molen werd spontaan weer aangedaan, maar het is goed om de molenaar volgend jaar van tevoren op de hoogte te brengen.

Men wil volgend jaar drie keer varen in plaats van vier, zodat er meer tijd is voor het in- en uitstappen en er meer tijd is bij de molen.

Maasdijk

Het Historisch Genootschap Maasdijk verzorgde zoals gebruikelijk een informatiepunt bij **de Oranjesluis**. Behalve dat de constructie van de eeuwenoude sluis via de loopbrug kon worden bekeken, werd aan de hand van oude kaarten en foto's uitleg gegeven over de rijke historie en de functie van de Oranjesluis voor het watermanagement in onze regio door de eeuwen heen. Maar ook over de bijzondere strategische ligging tijdens de Tweede Wereldoorlog waarbij de Oranjesluis was omgebouwd en ingericht als uitkijktoren als onderdeel van de Atlantikwall.

Daarnaast nam voor het eerst ook de **Dorpskerk** als gemeentelijk monument deel aan de OMD. Hier verzorgden de kerkrentmeesters een presentatie en een rondleiding voor de bezoekers, zodat zij konden kennismaken van de bijzondere architectuur van deze kerk, ontworpen door architect Auke Komter, die bekend is om zijn grensverleggende werk in de wederopbouw periode na de Tweede Wereldoorlog. (Om die reden staat de Dorpskerk al vele jaren in miniatuur in Madurodam). Ook de fraaie wijze waarop de kerk recent is uitgebreid en gerenoveerd in harmonie met het oorspronkelijk ontwerp is de moeite van het bekijken waard.

Ook dit jaar speelde het weer een verstorende rol. Dit keer niet omdat het slecht was, maar juist omdat het voor het mooi té mooi was, om niet te spreken van snikheet. Na de middag droogde de bezoekersstroom onder de felle zon zo goed als op omdat de mensen liever ofwel thuis onder een boom bleven zitten, ofwel richting het strand trokken.

Desondanks konden er bij beide monumenten nog enkele tientallen bezoekers verwelkomd worden, en die werden zeker niet teleurgesteld.

Monster en Ter Heijde aan Zee

Het prachtige weer heeft ertoe bijgedragen dat vele belangstellenden de weg naar Monster wisten te vinden en in plaats van het strand aan te doen, brachten zij in grote getalen een bezoek aan de deelnemende monumenten. Wederom wisten de vrijwilligers van de deelnemende monumenten weer een kleurrijk programma te presenteren over het thema: Immaterieel Erfgoed. Voorzien van een hapje en een drankje kunnen zij terugkijken op een geslaagde dag. Coördinatoren en vrijwilligers worden hartelijk bedankt voor hun inzet en bijdrage en het doen slagen van de Openmonumentendag. De PR heeft een positieve invloed gehad in het bezoeken van de monumenten in Monster door belangstellenden.

Ned. Hervormde kerk Ter Heijde aan Zee Het kerkgebouw aan het Willem III Plein was het start en informatiepunt van deze dag en is bezocht door ruim 60 personen. De bezoekers waren zeer geïnteresseerd in de kerk en ook in

haar geschiedenis en de geschiedenis van het dorp Ter Heijde. Voorafgaande aan deze dag is een artikel over de geschiedenis van de kerk gepubliceerd in "Het Hele Westland". De dag werd opgeluisterd door een strijkorkest. In de kerk was via de beamer een beeldreportage in de vorm van een 3 luik te zien over de periode vanaf 1600 tot 1900, 1900 tot/met 2e wereld oorlog en 1945 – heden. De bibliotheek was te bezichtigen en een goed gevulde koffietafel zorgde voor de nodige gezelligheid. Vrijwilligers hadden een mini marktje georganiseerd met herbruikbare spullen. De kerk was ook een podium voor de leerlingen van de Openbare Willemschool tijdens de klassendag, deze middag was ook een succes.

Molen De Vier Winden Ook dit jaar was Openmonumentendag bij de molen een feest! Zo rond de 400 belangstellenden bezochten de molen. De vrijwilligers hadden er veel aan gedaan om een leuk programma neer te zetten. Zoals voorgaande jaren werden er weer volop pannenkoeken gebakken en uitgedeeld. Velen namen een kijkje in de molen en lieten zich informeren door de molenaar over het maalproces en de geschiedenis van de molen. Uiteraard konden de bezoekers meelproducten en andere artikelen kopen. Op de wei liepen schapen met hun herder en verder was er een visser die het ouderwetse palingroken liet zien en proeven.

Een mooie reportage en interview was voorafgaande aan de OMD te volgen op de WOS.

RK H. Machutus en Maria grot De Choorstraat in Monster is een van de oudere straten van deze kern en herbergt nog enkele monumenten. Alsof de tijd heeft stilgestaan. Het tegendeel bewijst dat dit een verkeerde aanname is. Vrijwilligers weten de bezoekers weer te boeien met verhalen over de geschiedenis van de Heilige Machutus en vanuit zijn perspectief over de kerk. Bijzonder blijft de Mariagrot achter het kerkgebouw en dit wordt altijd met verwondering bekeken. Een bezoek aan de tentoonstelling over de Erfschatten is de moeite waard. De enthousiaste vrijwilligers mochten zo rond de 70 bezoekers verwelkomen.

Ned. Hervormde kerk Monster De deuren van de kerk gingen om half 10 al open! De eerste bezoekers stonden al te wachten. Het beloofde een mooie dag te worden. Een groep vrijwilligers, o.l.v. Koos van Leeuwen, instrueerden zich rondom de kerktoren om de bezoekers die het aandurften om de toren te gaan beklimmen in goede banen te leiden. Het is elk jaar weer een grote verantwoording om de bezoekers veilig naar boven en beneden te begeleiden. Dit jaar was het uitzicht fenomenaal!!

Zo rond de 196 personen hebben de klim naar boven met succes afgelegd. Naast deze trouwe vrijwilligers was er dit jaar ook een muzikaal team, o.l.v. Arend v.d. Kruk wat zorgden voor een heel aangename muzikale omlijsting van deze dag. De inzet van de gastheren en gastvrouwen maakte de tevredenheid over de deelname aan OMD compleet. De geleverde versnaperingen werden erg op prijs gesteld.

Grafkelder Herckenrath Ook dit jaar was er weer veel belangstelling voor de grafkelder van de familie Herckenrath. Over de hele dag gemeten brachten circa 450 mensen een bezoek aan het monument. De eerste bezoekers arriveerden al vóór de officiële openingstijd. Het drukst was het tussen 11 uur en 15.00 uur. Opvallend was het geringe aantal kinderen in vergelijking met andere jaren. Dat zal te maken hebben gehad met het uitzonderlijk warme weer die dag. Verder viel op dat relatief veel bezoekers van buiten de regio kwamen. Dat waren bijna zonder uitzondering mensen die het boek van Annejet van der Zijl gelezen hadden. Ze stelden zeer gerichte vragen aan de aanwezige vrijwilligers. Evenals andere jaren was er ook bezoek van nazaten van de familie Herckenrath, onder wie twee uit Canada. Voor de vierde keer was op zeven panelen de tentoonstelling te zien over de familie Herckenrath en de buitenplaats Geerbron. Dit is een mooie toevoeging aan het gebeuren en zorgt tevens voor spreiding van het bezoek aan de grafkelder.

Dank weer aan de organisatie van de Monumentendag, aan de vrijwilligers die de hitte trotseerden en aan de gemeente voor het snoeien van het gewas rond de grafkelder.

De Vineyard Hoewel de Vineyard vorig jaar al haar deuren had geopend tijdens OMD kunnen we nu wel stellen dat de deelname dit jaar meer vorm heeft gekregen. De Stichting was vorig jaar nauwelijks van start gegaan en stond wat haar toekomst betreft in de beginfase. Bezoekers lieten zich informeren over de huidige activiteiten van het paviljoen. Vrijwilligers leidden de bezoekers rond in de historische druivenserrres en gaven uitleg over de druiventeelt en de druiven soorten. Het was oogsttijd en de klassieke druiven konden worden gekocht. In het kader van het immaterieel erfgoed werd de focus gelegd op de verhalen achter de druiventeelt in het verleden. Vele oudere Westlanders zitten vol verhalen over de tijden waarin heel Westland vol stond met druivenkassen en hun kinderen krentvrij kregen om hun ouders te helpen. De horeca bood gelegenheid om iets te nuttigen.

Naaldwijk

De Adrianuskerk heeft ook dit jaar weer meegedaan met OMD op zaterdag 9 september 2023. De kerk was opgesierd met vaandels uit de periode 50er en 60er jaren of zelfs daarvoor. Het zogenoemde gouden vijfstel (kazuifels van begin vorige eeuw) had weer een prominente plaats. Alle vaandels en kazuifels waren voorzien van een tekstplaat. In de kerk vond een bescheiden expositie plaats van zorgvuldig gekozen schilderwerken van Marja Ouwering van Studio Mimosa uit Kwintsheul. Marja is kunstenaar, kunstvakdocent en coach. Ze maakt bloemstillevens in acrylverf met veel fantasie, patronen en doodle motieven. Ze gebruikt ook graag pastelkrijt en wil met de krijttekeningen liefde voor de natuur en de zorg voor moeder aarde overbrengen. Marja was tijdens de expositie bezig met een kunstwerk en vertelde over werkmethoden en gebruikte materialen. Het aantal bezoekers viel wat tegen, het was deze dag erg warm. Maar de mensen die langs kwamen waren zeer geïnteresseerd. Vanaf 14.00 uur werd het geheel opgeluisterd met pianospel en blokfluit door Jan van der Spek en Ineke Helder. Ook dit was zeer de moeite waard en leverde een wisselwerking op tussen muzikanten en publiek. Ook de voor velen onbekende parochietuin was weer te bezichtigen en trok de nodige aandacht. Diverse mensen kwamen juist langs om dit pareltje te kunnen bewonderen. Uiteindelijk mocht de Werkgroep Open Kerk Adrianus in totaal 176 bezoekers begroeten. Het was weer een flinke klus om het geheel te organiseren en in goede banen te leiden. Maar de werkgroep in samenwerking met het Archief van de Adrianuskerk kijkt er met veel voldoening op terug en bedankt Stichting Monumentaal Westland voor de plezierige samenwerking.

Fotografie; Ton van Zeijl (Van Zeijl Photo Design)

De Vlietwoning had een uitgebreid programma op zaterdag 9 en zondag 10 september. Net als vorig jaar was er op het boerenerf een witte partytent geplaatst als Centraal Informatie Punt. Met daarin gezamenlijk gedeelde informatiematerialen vanuit de Historische Vereniging Naaldwijk Honselersdijk, de Stichting Monumentaal Westland, en van boerderij en buitenplaats De Vlietwoning zelf. Een tentwand was bekleed met actuele foto's met betrekking tot de meest recente historische krantennieuwtjes uit Naaldwijk/Honselersdijk/Westland om een gesprek uit te lokken. Op de tafels volop infovellen, nieuwsbrieven,

mappen ter inzage enz.. Vanwege de hitte waren de meeste bezoekers luchtig gekleed en hadden weinig behoefte om zich te verdiepen in al onze historische infomaterialen. Of geschikte spullen bij zich om onze info mee te nemen. De koele boerderij binnen, gecombineerd met een aantrekkelijk buitenterras, en de speciale activiteiten trokken

meer aandacht. Voor vele bezoekers was de grote renovatie wat betreft dak en stal en het opknappen van het binnenwerk met een aantrekkelijke aankleding een aangename verrassing. De boerderij is nu ook geschikt om feesten te geven. Cultuur en commercie gaan nu voortaan hand in hand samen, ook broodnodig om dit monument toekomstbestendig te maken. Voor de kinderactiviteiten was deze hete OMD zondag funest. Volgend jaar hopelijk wat gunstiger weer.

De Watertoren was dit jaar een aangename, koele plek om te vertoeven. De eigenaar was tevreden over het aantal bezoekers. Alleen verzocht hij ons uitdrukkelijk in onze PR te vermelden dat de toren nooit te beklimmen is. Alleen de trap bij binnenkomst is haalbaar. De overige trappen hoog in de toren zijn te gevaarlijk, niet te beveiligen, dus onbegaanbaar. Jammer voor degenen die juist een uitdagende klimpartij voor ogen hadden!

Fotografie; Ton van Zeijl (Van Zeijl Photo Design)

De Oude Kerk hield net als vorig jaar weer een curiosamarkt. Nieuw waren de dit najaar geplaatste grafzerken (een nieuw monument) buiten naast de kerkingang.

De **Werkgroep Behoud R.K. Begraafplaats Dijkweg** had weer een stand op de Dijkweg. Er was ruim voldoende belangstelling. Zolang de gemeente Westland geen definitief besluit neemt, blijft het belangrijk om te blijven strijden voor het behoud van deze unieke cultuur- en natuurhistorische plek.

Het Tramhuisje was vrij te bezoeken.

De Joodse Begraafplaats mocht vrijdag 8 september een geïnteresseerd groepje deelnemers ontvangen dat meeliep in de uitgebreide rondleiding Joodse Herkenningpunten in Naaldwijk door Harry Groenewegen. Hij heeft

het thema 'als monumenten konden praten' belichaamd: de wandeling besloeg twee uur. Die tijd vloog voorbij, omdat voor een deel van de deelnemers de Joodse geschiedenis van Naaldwijk een onbekend stuk geschiedenis was. Kleine stukjes familiegeschiedenis, oorlogsgeschiedenis, geschiedenis van het Jodendom, alles nam Harry mee in zijn verhalen. Het vergt toestemming van de rabbijn om de begraafplaats te mogen betreden, wij waarderen het enorm dat die toestemming verleend was.

Een rondwandeling van Harry is een absolute aanrader.

Het **Gemeentehuis Verdilaan** was op vrijdag 8 september open voor degenen die de fototentoonstelling

"Druivenfeesten" inclusief oude filmpjes van fotografen Marcel v.d. Vlugt senior/junior wilden bezoeken.

Honselersdijk

Ondanks het warme en zonnige weer mogen we in Honselersdijk van een goede opkomst spreken.

Bij **de Nederhof** bruiste het dit jaar van de activiteiten op het binnenplein. De Nederhof zelf was niet te bezichtigen vanwege de privacy van de bewoners.

Op het plein was een keur aan kramen met verschillende regionale producten, zo was er een verkooppunt van zorgtuinderij Boerengoed. Er was een Westlandse Kunstschilderes in de persoon van Ineke van der Knaap die exposeerde met haar werken over Westlandse onderwerpen en plaatsen. De plaatselijke imkervereniging was aanwezig met de verkoop van bijenwaskaarsen. Ook de verteller was wederom aanwezig om de aanwezigen een beeld te geven van de historie van de Nederhof en het hele hofcomplex en haar bewoners. Verder was het Nederhofje geopend alwaar een heerlijk kopje koffie met wat lekkers genuttigd kon worden.

Alles bij elkaar zijn er 200 bezoekers geweest deze dag.

Ook **de OLV van Goede Raad Kerk** was weer geopend op Open Monumentendag. Het thema van deze editie was 'Als monumenten konden praten'. Dit hebben wij letterlijk genomen: laat het kerkgebouw dat bijna 100 jaar oud is maar vertellen wat er tijdens zijn bestaan de revue gepasseerd is.

Er was een foto-overzicht van de dorpsuitbreiding van het dorp Honselersdijk door de jaren heen. Ook was er een overzicht van oude ansichten van Honselersdijk. De wielerronde en tandemrace zijn al bijna 60 jaar een begrip in Honselersdijk en hebben een rijke historie. Er was dan ook aandacht hier voor door middel van een foto-overzicht en een aantal oude films van de tandemrace. Natuurlijk was ook de toren met het uurwerk en de klokken te bezichtigen.

Wij kregen 116 bezoekers wat gezien het mooie weer een prima aantal is.

In **de Regenboogkerk** was een overzichtstentoonstelling van 100 jaar protestantse gemeente in Honselersdijk. Ook de wereldwinkel was weer aanwezig om spulletjes te verkopen.

Met 24 bezoekers is de aandacht teleurstellend te noemen.

Poeldijk

Torenzicht De monumentendagen op zaterdag 9 en zondag 10 september zorgden voor veel bezoekers aan woonhuis Torenzicht aan de Wateringseweg in Poeldijk. Zo'n honderd mensen kwamen langs om een kijkje te nemen achter de voordeur van deze statige tuinderswoning. Liefst twee bezoekers waren ook in het huis geboren eind jaren veertig. Zij vertelden over de toenmalige inrichting en de andere huisgenoten voor zover zij zich die nog konden herinneren.

Er was ook nog een ontmoeting tussen de jongste dochter van een van de bewoonsters en een neef van haar

zwager. Die zwager was een werknemer van de toenmalige eigenaar en ze waren bevriend geraakt en daarom mocht hij een deel van het huis huren. Het huis was destijds verdeeld in twee aparte woningen en is nu weer een geheel. De hal liep toen door en links en rechts ervan woonden verschillende gezinnen en boven ook. Veel bezoekers hadden informatie over het huis, de omgeving en voormalige bewoners. Dat leverde een mooie invulling op van de bestaande tijdlijn over woonhuis Torenzicht en de geschiedenis. Een mooi huis vol mensen en hun verhalen.

Bartholomeuskerk Zaterdag 9 en 10 september was het dan eindelijk zover. Na 10 maanden voorbereidingen: brainstormen, contacten leggen, afspraken maken, vormgeven van de expositie en muzikale invulling regelen, konden we na een opbouwweek eindelijk uitpakken.

In nauwe samenwerking met muziekvereniging PIUS X hebben we de maanden voorafgaand aan Open Monumentendag een ontzettend leuke expositie in elkaar gezet bestaande uit beeldmateriaal, kostuums, muziekinstrumenten, filmmateriaal en cassettebandopnames van optredens. Allemaal ter ere van hun 110-jarig jubileum.

Het programma op zaterdagochtend startte met optredens van twee muziekgroepen op het kerkplein: PX Percussie en Funky Fingers. Het was met die warmte natuurlijk veel leuker om buiten te spelen en het publiek luisterde enthousiast. In de kerk waren de vele fotoalbums in te zien en rond de omgang was er een fot expositie van 8 grote panelen met 15 posters waarop afbeeldingen te zien waren van de oprichting, concoursen, studiereizen, donateursavonden etc. Menig Poeldijkse familie en (oud-) PIUS X lid heeft herinneringen op kunnen halen in de kerk. Rond de tafels met fotoalbums ontstond een ware PIUS X- reünie. Dat was heerlijk om te zien.

Schippers Gerard de Vreede en Peter Zuidgeest zorgden voor vervoer over het water naar Historische Druivenkwekerij Sonnehoeck. We hebben dit jaar gebruik gemaakt van een duidelijk vaarschema en dat werd, heb ik van horen zeggen, erg op prijs gesteld, ook vanuit Sonnehoeck. Dat houden we erin. Diamanten jubilaris Jos Vranken, dirigent en organist, vierde zondag 10 september zijn briljante jubileum. Wij mochten daar van meegenieten terwijl hij begin van de zaterdagmiddag speelde op het orgel en uitleg gaf aan geïnteresseerde aanwezigen.

In de tussentijd hadden leden van de scouting een Vossenjacht voor basisschoolkinderen uitgezet in het dorp. Naast de scoutinggroepen konden zij ook mee doen. Vanwege het mooie weer was het natuurlijk niet zo druk, maar we hopen volgend jaar op herhaling. De kinderen konden een briefje halen in de kerk en daar ook na afloop de oplossing weer inleveren tegen wat lekkers te snoepen en te drinken.

Loes Zwinkels demonstreerde beeldrestauratie in de kerk. Geïnteresseerden konden kijken en vragen stellen.

Jos van Kester en Gerard van der Elst zorgden zaterdag en zondag voor uitleg over de klokken in de kerktoren.

Rond 15 00 uur konden we binnen genieten van een prachtig spel van Strijkkwartet Vecinos. Zij speelden o.a. een stuk van Haydn.

De zondagmiddag bestond uit een wat rustiger programma. Daan de Muinck Keizer bespeelde het orgel en liet de blaasbalgen zien in de orgelkast. En rond half twee vertrok Mi-Té Goeijenbier met geïnteresseerden voor een dorpswandeling langs de monumenten. En dat in de warmte!

Al met al hebben we ondanks de behoorlijke warmte en de specifieke expositie toch een kleine 600 personen in onze kerk mogen verwelkomen.

Wateringen

Molen Windlust De molen kreeg 215 bezoekers waaronder mensen uit China (inclusief tolk) en Amerika. Er waren zes vrijwilligers met onder andere mensen van de stichting zelf, wat laat zien hoe betrokken iedereen is. De kinderen konden pannenkoekenmeel zeven en daar was veel animo voor: er ging 75 kg meel doorheen, = circa 185 zakjes.

Hervormde Kerk op het Plein Een hittegolf in september, maar er golfdan ook 160 bezoekers naar binnen. Veel gesprekken gevoerd over de zin van de instandhouding van de monumenten in Wateringen. Verbindend ook, families die elkaar in de armen vallen: "Hé, hoe is het met jullie, wonen jullie naar je zin in". Over de preekstoel: "Oh ja die komt uit Honselersdijk. Die poetsen jullie zo te zien elke week". Er was ook iemand die dacht dat het cachot in de toren waarschijnlijk bedoeld was voor mensen die te weinig naar de kerk kwamen. Elk jaar weer verrassend leuk.

Hofboerderij Er kwamen 125 bezoekers binnen en 250 bezoekers buiten bij de ridders, waarmee die laatsten zeer tevreden waren. En als de ridders tevreden zijn ... Nieuw waren de speur- en zoektocht die veelvuldig werden gedaan. Als je de moeite had genomen om de speurtocht te doen, mocht je je tot ridder laten slaan.

Sint Jan de Doperkerk Er werden in de kerk 136 bezoekers geteld die zich mooi over de dag verdeelden. Dankzij het zonnige weer, kwamen de glas-in-lood ramen schitterend uit. Het doopboek bij de dames van het archief kreeg veel belangstelling, evenals het schilderij van Berserik. Veel bezoekers waagden zich aan de klim naar de klokkentoren, met het gevolg dat de klok op de meest vreemde tijden te horen was. De muzikale omlijsting werd verzorgd door Ton Willemse op het orgel, een genot voor het oor.

Veel belangstelling in de Sint Jan de Doperkerk in Wateringen.

Sint-Josephkerk Vorig jaar deed de kerk voor het eerst mee en kreeg toen 22 bezoekers. Dit jaar moesten ze het met de helft doen. Per 1 januari 2024 wordt deze kerk onttrokken aan de eredienst. Of er volgend jaar nog motivatie is voor een vervolg, moet worden afgewacht.

Oude Raadhuis Hier kwamen 151 bezoekers op af, maar de eerste liet zich pas om 11.30 uur zien. Tot overmaat van ramp wilde hij geen rondleiding. Om 12 uur kwam nummer twee binnen en toen begon het te lopen. De medewerkers van het raadhuis zelf waren enthousiast. Het was jammer dat de gang van de secretarie niet was opengesteld. Volgend jaar moet aan eigenaar Borgdorff maar worden gevraagd of dat gedeelte ook open kan.

Mini-OMD

De Mini OMD was op 17 juni in Honselersdijk en Poeldijk. We hadden schitterend weer voor een excursie door beide dorpen. In Honselersdijk begonnen we in 't Nederhofje, de koffiebar gevestigd in de Nederhof een bijgebouw van Huis Honselersdijk en tegenwoordig een woonlocatie voor jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking, met een kopje koffie of thee met een heerlijk stukje cake.

Een begeleidster van de cliënten in de Nederhof vertelde ons iets over de huisvesting van de bewoners en het ontstaan van 't Nederhofje. De geschiedenis van de Nederhof en haar omgeving kwam daarna aan bod. Patrick van der Voort dook met ons in de geschiedenis.

We bezichtigden ook de een paar jaar geleden gerenoveerde Regenboogkerk en het bijbehorende zalencentrum Hemelsblauw. Het interieur van beide gebouwen is bij die renovatie aangepast aan de eisen van de huidige tijd.

Met de fiets/auto ging het vervolgens naar Poeldijk.

In Poeldijk nam Mi-Tê Goeijenbier ons mee langs de monumenten in de Voorstraat. Het woonhuis van dokter Ter Haar, het Liefdesgesticht (DarioFo gebouw), hotel Verburgh en de oude groenteveiling ontbraken niet in haar praatje. De dorst werd halverwege de wandeling gelest in hotel Saint Vincent. Over de geschiedenis van dat monumentale pand kwamen we ook het een en ander te weten. Tijdens een wandeling door de Voorstraat mag niet voorbijgegaan worden aan het standbeeld van een voor Poeldijk en het Westland belangrijk persoon, pastoor Verburgh. Hij heeft veel betekend voor de tuinbouw.

De gezellige middag, met een goede opkomst, werd afgesloten bij restaurant Eindeloos met een welverdiend drankje.

Vrijwilligersavond Maasdijk

Dit jaar was Maasdijk voor de eerste keer gastheer/vrouw voor de OMD vrijwilligersavond. Deze avond is speciaal bedoeld om de vrijwilligers die meehelpten tijdens de Open Monumenten Dag te bedanken voor hun inzet en tevens het verloop van de dag te evalueren en leerpunten voor de volgende keer te noteren. Een flinke groep vrijwilligers maakte gebruik van de gelegenheid om ons dorp te bezoeken en de Dorpskerk als gemeentelijk monument van binnen te bezichtigen. Deze bezichting werd ingeleid door Kerkrentmeester Wim Pontier met een presentatie over de geschiedenis en de architectonische bijzonderheden van het gebouw. Daarnaast verzorgde de secretaris van het Historisch Genootschap Maasdijk, Jan O. Voogt nog een korte presentatie over de ontstaansgeschiedenis van de Oranjesluis en de Oranjepolder en de relatie met het Huis van Oranje en hun residentie in Honselersdijk.

Na de evaluatie en het dankwoord van het bestuur was er gelegenheid voor een informeel samenzijn onder het genot van drankjes en versnaperingen. Na een informatieve en genoeglijke avond kregen alle vrijwilligers nog een mooie attentie mee naar huis als dank voor hun bijdrage aan de OMD.

Kom in de Kas

Op zaterdag 1 en zondag 2 april waren wij aanwezig met een informatiestand in de hal van het bedrijf Panda B.V. aan de Hartevelddlaan. Zij telen aubergines en strelitzia's. In onze informatiestand lag uitgebreide informatie over de Westlandse monumenten en de activiteiten van Monumentaal Westland. Er draaide een video met oude beelden en Cees van Ruijven liet oude privé-opnames zien van zijn bedrijf. Dit trekt altijd mensen en geeft leuke gesprekken. De soep die op zondag naast ons in de hal gemaakt werd, smaakte heerlijk. Wel hadden we last van de rook van het bereiden daarvan. Het aantal bezoekers viel zaterdag wat tegen door het slechte weer maar zondag met beter weer was het als vanouds weer lekker druk.

PR en communicatie

Sociale media

In mei 2023 hebben we een Facebook-account aangemaakt, gevolgd door een Instagram-account in augustus. Het primaire doel van deze sociale media is om jaarlijks Open Monumentendag te promoten, maar we hopen ook door het jaar heen Westlandse monumenten onder de aandacht te brengen. Volg ons dus via:

- www.facebook.com/monumentaalwestland, en
- www.instagram.com/monumentaalwestland.

Voorafgaand aan Open Monumentendag hebben we via de sociale media promotiematerialen gedeeld voor verschillende monumenten en activiteiten. Deze materialen werden deels aangeleverd vanuit de kernen, en deels door het PR-team gemaakt. Tussen 7 en 10 september werden er foto's en video's van OMD-activiteiten op de sociale media gedeeld, gevolgd door enkele terugblikken in de daaropvolgende weken. Hiermee werden vooral via Facebook veel mensen bereikt. Het geschatte Facebook-bereik voor de maand september was in totaal 2.328. Per 31 december 2023 heeft de Facebook-pagina 52 volgers, en de Instagram-pagina 40 volgers.

Websites

Op de website www.monumentaalwestland.nl is gedurende het hele jaar alle informatie te vinden over Westlandse monumenten. Met het plaatsen van meer informatiebordjes dit jaar, is ook de informatie op de website verder uitgebreid. Bezoekers van een monument worden namelijk via een QR-code op het informatiebord doorverwezen naar de betreffende monument-pagina op onze website voor meer gedetailleerde informatie. Hiervoor zijn door kernvertegenwoordigers en monumenteigenaren waar nodig nieuwe teksten aangeleverd. In de zomer is de website weer in zomerstand geplaatst om informatie over de openstelling van monumenten voor Open Monumentendag te kunnen delen. Monumenten die dit jaar deelnamen aan Open Monumentendag werden zoals gebruikelijk opgenomen in het programma en informatie over de OMD-activiteiten werd via de website gedeeld.

Op de landelijke website (www.openmonumentendag.nl) konden bezoekers ook zien welke Westlandse monumenten op 9 en 10 september te bezichtigen waren. Informatie over de monumenten op deze landelijke website is beperkt tot een foto en een beknopte beschrijving van het monument. Bezoekers worden doorverwezen naar onze eigen website voor meer gedetailleerde informatie.

De flyer

De flyer van 2023 heeft een iets andere vorm gekregen dan voorgaande jaren. Uit evaluatie van voorgaande flyers bleek dat de flyer erg veel tekst bevatte en daardoor moeilijk leesbaar werd. Ook bevatte de flyer niet alle activiteiten die plaatsvonden op OMD, omdat de activiteiten simpelweg nog niet allemaal rond zijn in juli. Dit jaar hebben we ervoor gekozen de activiteiten niet op te nemen in de flyer, en alleen informatie over het monument te plaatsen. Dat maakt de flyer beter leesbaar, en betekende ook dat er geen inlegvel meer nodig was. De geluiden over de nieuwe flyer waren positief. Deze lijn kunnen we volgend jaar voortzetten en verder verbeteren. De activiteiten werden opgenomen in de krant. Zie daarvoor het volgende kopje.

De krant

Dit jaar is in samenwerking met het kerkje in Ter Heijde een artikel geplaatst met stukjes geschiedenis van de kerk. Op de gemeentepagina in de krant is in het kader van het thema 'Levend Erfgoed' een artikel verschenen over de druivencultuur in Westland, gecombineerd met een persoonlijk verhaal over druivenprinsessen en een verwijzing naar monument The Vineyard. De gemeente heeft op hun pagina ook stoppers geplaatst ter verwijzing naar OMD.

Dit jaar is geëxperimenteerd met een andere vorm van de flyer en de pagina in de krant. Dit had wisselend succes. Het grootste kritiekpunt op de pagina in de krant, was het feit dat niet alle monumenten een plek op de pagina hadden. Hoewel dat zo was afgesproken, heeft dat helaas niet het beoogde effect gehad. Voor OMD 2024 gaan we bezien hoe we kunnen leren van de pagina in de krant van dit jaar, zodat het beter kan worden voor volgende keren.

De TV

In samenwerking met de gemeente is er een mooie uitzending gemaakt van WestlandReport, waarin aandacht is besteed aan het thema: Levend Erfgoed. Het Westlands Museum heeft kunnen laten zien hoe druiven worden gekrent, en Rien van Leeuwen heeft verteld over de molen in Monster. Tevens is de WOS tijdens OMD op bezoek geweest bij de ridders in de Hofboerderij in Wateringen.

De radio

Ton Kolmeijer heeft in een aantal van zijn afleveringen van Plus Radio van de WOS aandacht besteed aan Open Monumentendag. Zo heeft hij Jan Voogt geïnterviewd over OMD in Maasdijk en Toby de Kok over de molen in 's-Gravenzande. We zijn hem erg dankbaar voor zijn enthousiasme en welwillendheid.

Streekhistorie

De Streekhistorie is een magazine van het Westlands Museum dat vier keer per jaar verschijnt. In 2023 is in samenwerking met Patrick van der Voort een artikel gepubliceerd over de tandemraces in Honselersdijk. Immaterieel, Honselers erfgoed. Er zijn veel positieve reacties ontvangen over het artikel.

Promotiefilmpjes

In samenwerking met de gemeente en een aantal kernen is gewerkt aan een viertal promotiefilmpjes. Wegens omstandigheden konden die dit jaar helaas nog niet worden afgerond. Het voornemen is om die in 2024 alsnog te laten verschijnen.

A0-borden

Dit jaar is geëxperimenteerd met A0-posters langs de hoofdroutes in het Westland. Hoewel de borden redelijk zijn opgevallen, denken we niet dat ze veel extra bezoekers hebben opgeleverd.

Bezoek Westland

De stichting is partner van Bezoek Westland en heeft zodoende een partnerpagina op hun website (www.bezoekwestland.nl). Open Monumentendag is dit jaar ook weer opgenomen in hun agenda. Ook is er in een apart berichtje aandacht besteed aan het thema van OMD 2023. Daarnaast heeft Bezoek Westland een oproep om Open Monumentendag te bezoeken op hun facebookpagina geplaatst.

Diverse activiteiten 2023

Gezamenlijke Westlandse historische verenigingen

Dit is een overleg van de gezamenlijke historische verenigingen, werk- en studiegroepen in Midden-Delfland en Westland, Loosduinen en Hoek van Holland. Het overleg waaraan ook de musea deelnemen vindt twee keer per jaar plaats. Het doel is om gezamenlijke onderwerpen te bespreken en elkaar op de hoogte te houden van activiteiten en ontwikkelingen op historisch gebied in het hele Westland. Dit jaar zijn deze bijeenkomsten weer zoals gebruikelijk gehouden in het Westlands Museum. Belangrijke agendapunten zijn:

- de erfgoedagenda om tot betere afstemming van ieders activiteiten te komen
- de nieuwe website <https://www.erfgoedwestland.nl/> waarop veel gegevens over erfgoed in het Westland worden verzameld
- er wordt gewerkt aan een Westlands Kastelenboek
- het aanleggen van een lijst met inleiders/sprekers met onderwerpen

Werkgroep Erfgoedbescherming Westland

Uit het gezamenlijk overleg is eind 2020 ook een **Werkgroep Erfgoedbescherming** Westland ontstaan onder voorzitterschap van het Genootschap Oud-Westland. Hierin worden de krachten gebundeld om het erfgoed beter te kunnen beschermen. Wouter Loots is namens onze stichting hierbij aangesloten. De werkgroep heeft dit jaar vijf keer vergaderd. Daarnaast is er twee keer overleg geweest met de wethouder en is er twee keer overleg geweest met de betrokken ambtenaren.

Er is gesproken over een actualisering van de inventarisatie van de monumenten die in opdracht van de gemeente door een externe organisatie zal worden gemaakt in overleg met de historische verenigingen.

En er is ook een opzet gemaakt voor een inventarisatie van tuinbouw-erfgoed met als doel een betere bescherming van dat erfgoed.

De werkgroep heeft met de wethouder gesproken over verhoging van de budgetten voor erfgoedbeleid en het onderhoud van monumenten. Ook het onderwerp beschermde dorpsgezichten inclusief een puinenbeleid is met de wethouder besproken. In dat verband is er ook al een aanvraag ingediend om het gebied van de oude veiling in Kwintsheul en de Lange Wateringkade als zodanig aan te wijzen.

Om meer aandacht voor erfgoed en historische monumenten in de gemeente Westland, en dáárdor meer interesse en respect te kweken voor ons mooie erfgoed, bij de Westlanders en bij toeristen is een werkgroep begonnen met een project om informatiebordjes te plaatsen bij monumenten waarvan er nu 106 zijn geplaatst. Daarnaast wordt er gewerkt om in alle dorpen een centraal informatiebord te plaatsen met de geschiedenis van dat dorp. Dit jaar is daarvan het eerste bord in Naaldwijk geplaatst.

Atlantikwall – erfgoedlijn Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland ondersteunt het behoud en de verbetering van erfgoed met het Erfgoedhuis en zeven erfgoedlijnen: Atlantikwall, Landgoederenzone, Romeinse Limes, Trekvaarten, Waterdriehoek (Biesbosch, Kinderdijk, Dordrecht), Oude Hollandse Waterlinie en het eiland Goeree-Overflakkee.

Alle partijen die betrokken zijn bij deze erfgoedthema's zoals musea, verenigingen, gemeenten, ondernemers en vrijwilligers, komen samen in 'erfgoedtafels'. Hier worden projecten geïnitieerd, voorgesteld en versterkt. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt diverse projecten van de tafeldeelnemers.

Wij hebben ons aangesloten bij de erfgoedlijn Atlantikwall met als doel op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen langs de kust van Westland en worden daarbij vertegenwoordigd door Evert van Beek, Sanne Riezebos en Wouter Loots in wisselende samenstelling. Dit jaar zijn er vier bijeenkomsten geweest.

Dit jaar is er veel aandacht gegeven aan verbetering van de samenwerking binnen deze erfgoedtafel. Verder is er een actualisatie gemaakt van de doelstellingen en zijn er vier werkgroepen opgezet om aan verbetering van een aantal zaken te werken.

Financieel verslag

Stichting Monumentaal Westland		Overzicht inkomsten en uitgaven 2023	
Inkomsten		Uitgaven	
		Open Monumentendag	€ 6.229
Bijdrage Gemeente	€ 10.000	Opening monumentendag	€ 1.657
		Materiaal inclusief flyers en jaarverslagen	€ 1.645
Rente spaarrekening	€ 3	PR kosten–website, advertenties, A0 borden	€ 3.142
		Mini OMD voor kernvertegenwoordigers	€ 289
		Vrijwilligersavond en attenties	€ 1.438
		Bestuur en representatie	€ 614
		Bank – en diverse kosten	€ 272
Algemene inkomsten	€ 10.003	Algemene kosten	€ 15.286
		Algemeen resultaat	€ -5.282
Subsidie Cultuurimpuls	€ 3.690	Uitgaven voor Cultuurimpuls	€ 3.690
Totaal inkomsten	€ 13.693	Totaal kosten	€ 18.976
		Resultaat naar balans	€ -5.282
Totaal	€ 13.693	Totaal	€ 13.693

Stichting Monumentaal Westland		Balans per 31 december 2023	
Activa		Passiva	
Lopende rekening	€ 5.528	Algemene reserve: €16.254+ € -5282,12	€ 10.972
Spaarrekening	€ 9.066	Vooruit ontvangen Cultuurimpuls 2024	€ 3.380
		Nog te betalen kosten	€ 242
Totalen	€ 14.594	Totalen	€ 14.594

Lijst met vertegenwoordigers

Het bestuur steunt voor de planning en uitvoering van de Open Monumentendagen en de Klassendag volledig op de comités in de kernen De Lier, 's-Gravenzande, Heenweg, Maasdijk, Monster/Ter Heijde, Naaldwijk, Honselersdijk, Poeldijk en Wateringen/Kwintsheul.

Deze comités worden per 1 januari 2024 vertegenwoordigd door volgende kernvertegenwoordigers:

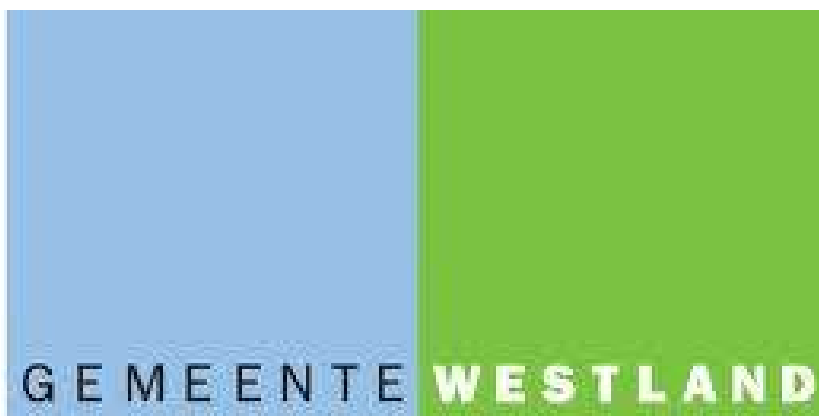
Naam	Kern	
Marijke Ruigrok	De Lier	
Marleen Nederpelt	De Lier	
Helen Hulsebosch	Heenweg	
Caroline van der Arend	Honselersdijk	
Patrick van der Voort	Honselersdijk	
Jan Voogt	Maasdijk	
Judith Koppert	Monster / Ter Heide	
Bernadette Persoon	Monster / Ter Heide	
Corrie Stolk	Naaldwijk	
Mieke van Veen	Naaldwijk	
Cees van Ruijven	Poeldijk	
Mieke Janssen	Poeldijk	
Dick van Vliet	's-Gravenzande	
Ruud Heus	's-Gravenzande	
Eric Luiten	Wateringen / Kwintsheul	
Jeanette Duyvesteyn	Wateringen / Kwintsheul	
Het bestuur bestaat uit:		
Gerard Witkamp	voorzitter	Naaldwijk
Wouter Loots	secretaris	Kwintsheul
Evert van Beek	penningmeester	Naaldwijk
Sanne Riezebos	communicatie	De Lier
Rozemarijn Noordam	communicatie	De Lier

Contactgegevens kunnen worden opgevraagd bij de secretaris.

**VRIENDEN
LOTERIJ**
WIN MEER, BELEEF MEER

OPEN MONUMENTENDAG

E-

Wilgenhove 36
2295 RB Kwintsheul
Tel. 0174 295436 of 06 2300 5668

mail: info@monumentaalwestland.nl
www.monumentaalwestland.nl